

Фото Юрія ШКОДИ

с. 8–9

ДО 90-ЛІТТЯ «КІЖ»

С. 5

7 жовтня 2013 року загальнодержавна українська щотижнева газета «Культура і життя» відзначатиме своє 90-ліття! До цієї знаменної для нас, та й для всієї журналістики України, дати започатковуємо нову рубрику «З архіву»...

ТИСЯЧОЛІТНЯ ІСТОРІЯ В ДРУКОВАНИХ ТВОРАХ

С. 12

Стислий огляд пам'яток XI–XX століть демонструє літературно-мистецька виставка «Благослови, душе моя, Господа...» в Національному музеї літератури України.

«Я МАЮ В СЕРЦІ ТЕ, ЩО НЕ ВМИРАЄ!»

С. 13

1 серпня – 100 років від дня смерті Лесі Українки

Ялта. Музей Лесі Українки – один із чотирьох українських музеїв, присвячених великій поетесі нашого народу.

Призначено гранти Президента України молодим діячам культури для створення і реалізації творчих проєктів

30 липня Президент України Віктор Янукович підписав розпорядження № 261 «Про призначення грантів Президента України молодим діячам у галузі театрального, музичного, образотворчого мистецтва, а також молодим письменникам і майстрам народного мистецтва для створення і реалізації творчих проєктів».

У галузі образотворчого мистецтва гранти Президента отримали:

БІЛИК Назар – скульптор, для створення скульптурної композиції «Контрформи» на базі державного підприємства «Творчо-виробничий та навчально-дослідний Центр розвитку сучасного мистецтва», у розмірі 147 тисяч 200 гривень;

КУДРЯВЦЕВА Катерина – художник, для створення серії живописних картин «Свято Івана Купала» на базі державного підприємства «Творчо-виробничий та навчально-дослідний Центр розвитку сучасного мистецтва», у розмірі 57 тисяч гривень;

ТВЕРІТІНА Юлія – графік, для створення серії офортів на тканині «Українські

релігійні міфи» на базі державного підприємства «Творчо-виробничий та навчально-дослідний Центр розвитку сучасного мистецтва», у розмірі 50 тисяч 500 гривень.

У галузі театрального мистецтва:

БЕЛОЗОРЕНКО Владислав – режисер-постановник, для здійснення постановки вистави «Свіччине весілля» за п'єсою Івана Кочерги на базі Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша, у розмірі 92 тисяч гривень;

БЕЛЬСЬКИЙ Сергій – режисер, для здійснення постановки пластичної драми «Пер Гюнт» за мотивами драми Генріка Ібсена на базі комунального підприємства «Криворізький міський театр музично-пластичних мистецтв «Академія Руху», у розмірі 89 тисяч 850 гривень;

МАТІЙ Ігор – режисер-постановник, для здійснення постановки вистави «Сліпий» за мотивами однойменної поеми Тараса Шевченка на базі Донецького національного академічного українського

музично-драматичного театру, у розмірі 96 тисяч 957 гривень.

У галузі музичного мистецтва:

БАЧУЛ Тетяна – композитор, для написання та реалізації творчого проєкту «Game-X, або Подорож у музичному просторі» на базі комунального закладу «Театрально-видовищний заклад культури "Київський муніципальний академічний театр опери та балету для дітей та юнацтва"», у розмірі 93 тисяч 664 гривень;

ЮСИПЕЙ Роман – баяніст, для створення та презентації подвійного компакт-диска «Українська музика XXI сторіччя для баяна» на базі Львівської обласної філармонії, у розмірі 50 тисяч гривень.

Молоді письменники:

ГЕРАСИМ'ЮК Олена – письменниця, для видання збірки поезії «Глухота» на базі товариства з обмеженою відповідальністю «Терно-граф» (м. Тернопіль), у розмірі 30 тисяч гривень;

КОЗАЧЕНКО Ігор – письменник, для видання роману «Чарівна казка» на базі

товариства з обмеженою відповідальністю «Терно-граф» (м. Тернопіль), у розмірі 40 тисяч гривень;

МИКОЛАЄНКО Алла – письменниця, для видання збірки поезії «Корекція зору» на базі товариства з обмеженою відповідальністю «Терно-граф» (м. Тернопіль), у розмірі 30 тисяч гривень.

Майстри народного мистецтва:

КЛЯШТОРНИЙ Юрій – майстер художньої обробки металу, для створення проєкту «Клейноди» на базі Національної спілки майстрів народного мистецтва України, у розмірі 42 тисяч гривень;

ПІЛЮГІНА Ольга – майстер килимарства, для створення проєкту «Гетьманський килим» на базі Національної спілки майстрів народного мистецтва України, у розмірі 40 тисяч гривень;

ПОЖОДЖУК Ольга – майстер художньої вишивки, для створення проєкту «Народний жіночий стрій Київщини» на базі Національної спілки майстрів народного мистецтва України, у розмірі 38 тисяч гривень.

МІНІСТР КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ ЛЕОНІД НОВОХАТЬКО ЗУСТРІВСЯ З МІНІСТРОМ КУЛЬТУРИ РУМУНІЇ

У рамках святкування 1025 річниць хрещення Київської Русі відбулася зустріч міністра культури України Леоніда Новохатька з міністром культури Румунії Даниелем-Константіном Барбу.

У ході зустрічі сторони обговорили перспективи двостороннього співробітництва в галузі культури. Зокрема, питання розробки спільних проєктів у музейній галузі двох держав.

МОЛОДІ УКРАЇНСЬКІ ТАЛАНТИ В LA SCALA

Завдяки співпраці Міністерства культури України, Посольства Італії та Італійського інституту культури в Україні, а також Академії Театру La Scala, традиція набуття досвіду і підвищення рівня талановитих українських співаків поновилася.

Це підкреслив міністр культури України Леонід Новохатько під час зустрічі з послом Італії Фабріціо Романо.

«Ще за часів Радянського Союзу ми пам'ятаємо, як у ЗМІ була популярною тема стажування в La Scala. Про це знала кожна доросла людина. Так вийшло, що була пауза і те, що вона закінчилася, це – велика справа», – сказав Новохатько.

Водночас, італійський посол висловив подяку за можливість представляти молоді українські таланти у La Scala. «Пишаюся, що українські студенти потрапили до La Scala. Ми продовжуємо нашу роботу, щоб цих молодих виконавців могли оцінити не лише в Україні, але і у всьому світі», – сказав Ф. Романо.

Повний курс навчання у Вищій академії для оперних співаків Театру La Scala триватиме 2 роки. За результатами відбору Петра Остапенка (баритон) зараховано до Академії Театру La Scala, йому надають дворічну стипендію від уряду Італії.

До II туру фінальної частини дійшла також Наталія Усатюк (сопрано), до III туру – Юлія Литвинова.

Випускники Національної музичної академії України ім. Чайковського відзначили, що стажування в La Scala – це великий шанс для подальшої кар'єри, для їх майбутнього імені, а також набуття

коласального досвіду і можливість працювати з італійськими педагогами, при цьому вивчаючи мову.

ЛЕОНІД НОВОХАТЬКО: ЄДНАННЯ СВІТСЬКИХ І ЦЕРКОВНИХ ХОРІВ У ПАЛАЦІ «УКРАЇНА» – ПРИКЛАД ДЛЯ ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Урочиста академія з нагоди 1025 річчя хрещення Київської Русі в Національному палаці мистецтв «Україна» поєднала мистецтвом представників держави і духовенства всіх конфесій – сказав міністр культури Леонід Новохатько.

На думку міністра, спільний виступ трьох церковних хорів – Української православної церкви, Української православної церкви Київського патріархату, Української автокефальної православної церкви разом зі світськими, всесвітньо відомими хорами (хорова капела «Думка», хор «Київ», Галицький хор та інші виконавці) показав справжній, необхідний вектор нашого життя – на об'єднання суспільства навколо справжніх духовних цінностей.

У «СОФІЇ КИЇВСЬКІЙ» ПРЕЗЕНТУВАЛИ СВЯТКОВУ МАРКУ, ВИПУЩЕНУ З НАГОДИ 1025-І РІЧНИЦІ ХРещення КИЇВСЬКОЇ РУСІ

29 липня в Національному заповіднику «Софія Київська» відбулася урочиста церемонія погашення святкової поштової марки, випущеної до 1025-ї річниця хрещення Київської Русі.

Захід відбувся за участю першого віце-прем'єр-міністра України Сергія Арбузова, в. о. генерального директора УДППЗ «Укрпошта» Костянтина Кривенка, заступника міністра культури України Віктора Балюрка та генерального директора

Заповідника Олени Сердюк. Честь погасити марку пам'ятним штепелем було надано Сергію Арбузову.

«1025-річчя хрещення Київської Русі – це важлива дата не лише для українського народу, а й для всіх православних. Саме християнство, прийшовши на нашу землю, об'єднало наші народи, сприяло розвитку культури. Вважаю, що поштова мініатюра дасть можливість зафіксувати духовні цінності нашого народу. На мій погляд, ми повинні цінувати такі події – вони дуже важливі для нас і для наших нащадків», – сказав Сергій Арбузов під час церемонії та висловив упевненість, що ця поштова мініатюра займе гідне місце не тільки в колекціях українських поціновувачів, а й серед колекціонерів з інших країн.

Після завершення церемонії урочистого погашення перший віце-прем'єр-міністр України Сергій Арбузов відвідав Софійський собор Національного заповідника «Софія Київська». Високого гостя супроводжували заступник міністра культури України Віктор Балюрко та генеральний директор НЗ «Софія Київська» Олена Сердюк.

Нагадаємо, марка випущена в рамках спільного проєкту поштових адміністрацій України, Росії та Білорусі. Дизайн поштових блоків розроблявся кожною стороною окремо, але запровадився в обіг у всіх трьох країнах одночасно – 28 липня 2013 року на головних поштах держав. Українську марку прикрашає композиція видатного живописця Віктора Васнецова «Хрещення киян», яка знаходиться у столичному Патріаршому кафедральному соборі Святого Володимира. Тираж марки становить 65 000 примірників.

ЗАТВЕРДЖЕНО СПИСОК КАНДИДАТІВ НА ЗДОБУТТЯ СТИПЕНДІЙ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

На колегії Міністерства культури затвердили список кандидатів на здобуття стипендій Президента України.

Нагадаємо, 7 червня на виконання Указу Президента України від 27.09.2011 № 928 «Про стипендії Президента України для молодих майстрів народного мистецтва» відбулося засідання комісії з питань призначення стипендій Президента

України для молодих майстрів народного мистецтва. На ньому було опрацьовано список із 80 кандидатів на здобуття стипендій та рекомендовано їх до розгляду на колегії Міністерства культури України.

Найближчим часом проєкт Указу Президента України «Про призначення стипендій Президента України для молодих майстрів народного мистецтва на 2014 рік» буде направлено на погодження до заінтересованих центральних органів виконавчої влади та Кабінету Міністрів України.

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРЕС-СЛУЖБИ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Щодо ситуації з картиною художника Володимира Кузнецова в Мистецькому Арсеналі прес-служба Міністерства культури України та інших владних структур до ситуації, яка склалася з роботою художника Володимира Кузнецова.

Конфлікт у Мистецькому Арсеналі напередодні відкриття виставки «Велике і Величне» має суто творчий характер. Він виник через розбіжності між поданим напередодні ескізом та реальним твором, виконаним художником на стіні в одному із залів Мистецького Арсеналу.

Інформація щодо втручання або впливу влади на формування експозиції є неправдивою.

ФЕСТИВАЛЬ ЛЕМКІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ «ДЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ»

3–4 серпня в м. Монастирська на Тернопільщині, в урочищі Бичова, відбудеться XV Всеукраїнський фестиваль лемківської культури «Дзвони Лемківщини».

Фестиваль, який уже став візитівкою м. Монастирська, багатий подіями та заходами. У ньому традиційно беруть участь понад 80 колективів і виконавців, десятки майстрів народних ремесел. Цьогоріч під час фестивалю відбудеться ярмарок лемківських виробів народних промислів – вишиванок, предметів побуту, сувенірів.

Стародавні звичаї та обряди, які десятки лемківських колективів «воскресли» з глибинок районів Тернопілля, Польщі, Словаччини, Сербії, Хорватії дарують слухачам радість рідної мови, пісні, танцю.

ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС МОЖЕ ПОТРАПИТИ ДО ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ ЛЮДСТВА

Комітет Всесвітньої спадщини Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) розгляне у грудні питання щодо надання статусу всесвітньої нематеріальної спадщини українському декоративно-орнаментальному народному малярству – Петриківському розпису.

Про це повідомляє Урядовий портал.

«Збільшення кількості об'єктів ЮНЕСКО в Україні – важливий чинник розвитку сфери туризму, оскільки це важлива складова реалізації потенціалу держави на міжнародному туристичному ринку», – наголосив Олександр Вілкул.

Наприкінці цього року ЮНЕСКО вперше розглядатиме питання щодо надання статусу всесвітньої нематеріальної спадщини українському декоративно-орнаментальному народному малярству – Петриківському розпису. У грудні 2013 року Петриківський розпис на засіданні комітету ЮНЕСКО в Баку (Азербайджан) буде номіновано на здобуття статусу нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО.

У рамках міжнародного промо-туру Петриківського розпису проводиться серія виставок за кордоном. У березні 2013 року за ініціативи О. Вілкула в Брюсселі пройшов Тиждень Петриківського розпису. У червні 2013 року представлена найбільша виставка у штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі. Крім того, ведуться переговори про проведення виставок у Китаї та Японії.

«ЖНИВА 2013 – ДОМОТКАНЬ»

Із 2 до 4 серпня у Національному музеї народної архітектури та побуту України «Пирогово» за підтримки Міністерства культури відбудеться IV Міжнародний етнографічний фестиваль «ЖНИВА 2013 – Домоткань».

Під час фестивалю відбудуться майстер-класи народних ремесел та лунатимуть жнивні та весільні пісні.

Головною подією фестивалю буде майстер-клас зі створення тканини. Домашня тканина – «домоткань» завжди несла в собі магічну енергетику «оберегу» та супроводжувала людину в усіх ключових моментах її життя.

Відвідувачі зможуть стати учасниками старовинного жнивного обряду. Власноруч викувати серпа молотом, зжати снопа, обмолотити його, перемолоти жорнами зерно на борошно та, замісивши тісто, випекти запашний сільський хліб.

Із власноруч зжатого снопа народні майстри допоможуть зробити Дідуха.

Традицією фестивалю вже стало виготовлення та встановлення основ для гнізд лелек. Здавна в народі вважається

що лелеки привертають до осель щастя, мир та народження діточок.

Також у рамках фестивалю відбудуться: традиційне весілля; майстер-класи з ковальства, соломоплетіння, гончарства, вишивки, писанкарства тощо; лекції з етномузикології, історії, антропології, етнографії, етноорганології, етнопсихології та інших наук; виступи кобзарів та лірників; традиційні українські танці під троїсті музики; виступи українських та закордонних фольклорних гуртів; посиденьки на дворищах старовинних хат зі співами, танцями та народними ремеслами; народні розваги: дитячі ігри, казки, човен-гойдалка, катання на возі по селу, вироблення дерев'яних іграшок та ляльок-мотанок; «Катрусин кінозал» – перегляд українських та світових етнографічних фільмів; «Колиска українських геніїв»; «Україна – лелечий край» – виготовлення гнізд для лелек; ярмарок виробів майстрів-ремесників; традиційний український ярмарок – неодмінний компонент вікового селянського циклу, як сівба, жнива, весілля; виставка старовинних речей сільського побуту.

«ЗАХІД 2013» – ФЕСТИВАЛЬ, ЩО ОБ'ЄДНУЄ

16–18 серпня в селі Родатичі неподалік Львова відбудеться V Міжнародний фестиваль «Захід-2013».

Цей фестиваль – одна з найбільших та найпотужніших молодіжних масових подій країни. Він проводиться з 2009 року на Львівщині. Як і минулого року, ЗАХІД-2013 відбудеться в колишньому дитячому таборі Сонячна Галявина в Родатичах поблизу Львова.

Серед учасників такі знамі гурти: Ляпис Трубецькой, Воплі Відоплясова, Скрябін, O.Torvald, Бумбокс, Zdob Si Zdub, Поллікс, Noize MC, Крихітка та ін.

ЗАХІД – фестиваль, що нас об'єднує. Проте незмінно залишається основна програма та ідея підтримки українського мистецтва і культури. Мальовнича природа сприяє позитивному настрою. На «Сонячній Галявині» – три сцени, з яких лунатиме музика. Фестиваль гуртує особистостей, які люблять свою творчу справу. Для них діятимуть: польова кухня, виставки рукоділля, літературні читання, майстер-класи з різних ремесел. Загалом, на трьох сценах демонструватимуть свою творчість понад 50 гуртів. Окрім музичної складової на відвідувачів чекають театральні вистави та майстер-класи з гончарства.

Щороку на фестиваль ЗАХІД приїжджають великі компанії, адже з друзями відпочивати краще та веселіше. Вирушай за пригодами, які будеш згадувати цілий рік до наступного фестивалю!

«ТУ СТАНЬ!-2013» ЗАПРОШУЄ У СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Із 24 серпня 2013 р. в селі Урич, Сколівського району Львівської області проходить фестиваль «Ту Стань!-2013».

Фестиваль української середньовічної культури щороку відбувається біля пам'ятки архітектури IX–XIII ст., наскельного міста-фортеці Тустань. Залишки неприступної колись твердині знову оживають, їх штурмом беруть татари і захищають воїни-русичі.

«Ту Стань!» переносить відвідувачів у Середні віки та творить атмосферу тих часів. Окрім реконструкції боїв, на фестивалі лунає середньовічна музика, відтворюють традиції, ремесла та розваги. Бугуртам на фестивалі присвячують окремий день. Окрім того програма «Ту Стань!» включає майстер-класи та змагання лицарів, на території функціонують ігрові містечка.

Цьогорічна «Ту Стань!» стане вже 8-ю за рахунком.

МІЖНАРОДНИЙ ЛИЦАРСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ «ГЕНУЕЗЬКИЙ ШОЛОМ 2013»

Перша частина лицарського фестивалю «Генуезький Шолом» 2–4 серпня збере в Судакській фортеці любителів середньовіччя з різних країн.

XIII Міжнародний лицарський фестиваль відбувається на території Судацької фортеці протягом трьох серпневих уїкендів: 2–4, 9–11, 16–18 серпня.

У фестивалі «Генуезький Шолом 2013» візьмуть участь понад 400 лицарів – членів клубів, які займаються історичною реконструкцією не тільки середньовічного обладунку, але й середньовічного військового мистецтва, а також професійні актори і каскадери. Глядачів чекає барвисте театралізоване видовище, масові лицарські бої і поєдинки.

«ВЕСІЛЛЯ В МАЛИНІВЦІ – ПЛЮС»

Відкритий фестиваль обрядового і сучасного весільного дійства «Весілля в Малинівці – плюс» відбудеться 3 серпня на Харківщині.

У Чугуївському районі Харківської області, в селищі Малинівка, де в 1967 році знімався знаменитий фільм «Весілля в Малинівці», в останню суботу серпня щорічно проводиться однойменний фольклорний фестиваль обрядового та весільного дійства «Весілля в Малинівці – плюс».

Будуть соняшники, свині, соковиті гарбузи, вінки зі стрічками, колоритні парубки і дівчата, сміховинні конкурси, концерти, горілка рікою і незабутнє сало.

Фестиваль розпочне роботу о 10.00 і завершиться о 24.00.

ВІД ЗЕРНИНИ ДО ХЛІБИНИ

Вижати зерно серпами, вибити ціпами, змолотити жорнами і спекти з нього в печі власноруч хліб можна буде на

фестивалі «Хліб. Жнива-2013», який відбудеться з 7 до 11 серпня на мистецькому хуторі Обирок, що поблизу села Матіївка в Бахмацькому районі на Чернігівщині.

«Для дорослих, слухняних і вередливих дітей, дідусів, бабусь та всіх, хто не боїться слова «намет» – шлях від зернини до хлібини та всієї пригоди, що з цим пов'язані!» Окрім того, організатори обіцяють насичену мистецьку програму дійства.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦИРК УКРАЇНИ ІНІЦІУЄ КАМПАНІЮ ІЗ ЗАХИСТУ ТВАРИН

Національний цирк України ініціює інформаційну кампанію із захисту циркових тварин та гуманного ставлення до них. Кампанія адресована як глядачам, так і артистам.

Вона покликана ознайомити глядача з роботою справжніх артистів-професіоналів, котрі використовують безбольові, заохочувальні методи дресури. Адже тільки з такими спеціалістами працює Національний цирк України.

Долучитися до кампанії можна на офіційному YouTube-каналі цирку. Тут розміщуються відеорепортажі про дресуру тваринників та інтерв'ю з ними. А щоб упевнитися в достовірності відео, цирк запрошує глядачів прийти на виставу і побачити все на власні очі – тварини вільні, розкуті й охоче виконують пропонувані їм трюки.

Заохочувальний (безбольовий) метод дресури оснований на годуванні тварини у процесі гри з нею. За кожен успішний дію тварина отримує їжу. Таким чином трюки відточуються і вдосконалюються багаторіччя і років. У процесі беруть участь тільки тварини, вилучені з дикої природи щонайменше в 3–4 покоління.

Цей метод вважається найефективнішим, але й найбільш трудомістким із відомих. Уперше його ввів у використання Володимир Леонідович Дуров (1863–1934) на основі наукових відкриттів Сеченова і Павлова.

Міністерство культури України з глибоким сумом повідомляє, що 27 липня 2013 року після тяжкої невиліковної хвороби на 43 році пішла з життя

Оксана Анатоліївна БІЛЕЦЬКА

Ця молода, життєрадісна, чуйна до проблем оточуючих жінок до останнього часу віддано працювала у галузі культури, очолюючи управління стратегічного планування культурного розвитку та регіональної політики у сфері культури Міністерства культури України. Вона надихала нас своїм професіоналізмом та працьовитістю, новими ідеями та готовністю служити культурному розквіту України.

У ці скорботні дні Міністерство культури України висловлює щире співчуття рідним, близьким, друзям та співробітникам покійної.

Світла і добра пам'ять про Оксану Анатоліївну назавжди збережеться в наших серцях.

29 липня 2013 року на 65 році пішов з життя Іван Павлович КАЛИШ

Директор Державного історико-культурного заповідника у м. Белзі Львівської області, Іван Павлович все своє життя присвятив служінню громаді, дбав про розвиток міста. За великий внесок у збереження культурної спадщини рідного краю був нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, орденом Святого Миколая Чудотворця.

З ініціативи Калиша Івана Павловича відреставровано пам'ятки архітектури міста Белз: Церква св. Параскеви (XVIII ст.), Аріанська вежа (1606 р.), дзвіниця комплексу монастиря отців Домініканів, Ратуша; розроблена Програма збереження об'єктів культурної спадщини Сокальського району на 2011–2014 рр.

І. П. Калиш тривалий час був міським головою міста Белза і на цій посаді став ініціатором створення заповідника.

Культурна громадськість глибоко сумує з приводу непоправної втрати і щиро співчуває рідним та близьким Івана Павловича.

Світла йому пам'ять.

Виставка іконопису у Софійському музеї несе в собі дух народу та світовідчуття православ'я

У виставкових залах пам'ятки архітектури XVIII ст. «Хлібня» Національного заповідника «Софія Київська» діє масштабний міжмузейний виставковий проект «Свята Православної церкви», що репрезентує твори українського та російського іконопису з колекцій вітчизняних музеїв і приватних збірок. На виставці представлено близько 150 ікон, що пов'язані із важливими подіями євангельської історії, культом окремих святих та найшанованішими православними святами.

Як повідомив заступник міністра культури України Віктор Балюрко, ця унікальна експозиція, до влаштування якої долучилися одразу шість провідних музеїв країни, відкрита з нагоди святкування 1025-річчя хрещення Русі. «Я дякую всім учасникам за злагожену та плідну працю. Виставки такого змісту є віддзеркаленням моральної і духовної складової українського суспільства та яскраво свідчать про давність і безперервність його культурних традицій, їхній зв'язок із найбільшими світовими цивілізаціями», – зазначив у своїй промові на відкритті Віктор Балюрко.

Високо оцінили змістовність події та її значення в культурному житті України представники духовенства – голова Синодального відділу УПЦ «Церква і культура» ігумена Серафима та голова учбового комітету при Священному Синоді УПЦ єпископ Ірпінський Климент. Вітаючи присутніх із відкриттям виставки, Владика Климент зазначив: «Мені надзвичайно приємно, що останнім часом ми щонайменше раз на місяць зустрічаємось тут, у стінах Софійського музею, відкриваємо виставки християнського сакрального

мистецтва та вшановуємо пам'ять видатних діячів минулого, які долучилися до його збереження та відтворення. Бажаю Божого благословення організаторам сьогоденного заходу та маю щире надію, що, перебуваючи у цих залах, відвідувачі виставки отримають надзвичайне натхнення». Також він передав усім, хто прикладає зусилля для збереження творів сакрального мистецтва, та небайдужим до вітчизняного іконопису, а також гостям заходу благословення від предстоятеля Української православної церкви Блаженнішого митрополита Київського і всієї України Володимира.

Представники музеїв – учасників проекту «Свята Православної церкви» – завідувач відділу стародавнього мистецтва Національного художнього музею України Галина Белікова та директор Волинського краєзнавчого музею (м. Луцьк) Анатолій Силук – розповіли про унікальні експонати XVI–XIX ст. та повідомили, що більшість із них експонується вперше.

Виставка має на меті не лише ознайомити глядача із рідкісними зразками вітчизняного українського та російського іконопису, а й розповісти про ікону як феномен православної культури, відкрити двоїстість її природи, виявити богословський та художній зміст через розповідь про найшанованіші свята, що пов'язані із важливими подіями євангельської історії.

Один із залів «Хлібні» представляє близько 70 ікон із колекції російського іконопису з фондів Музею волинської ікони (м. Луцьк) – філії Волинського краєзнавчого музею – здебільшого це хатні (домашні) ікони, що чудом збереглися до наших днів, зібрані за 20 років існування музею. Чернігівщина також репрезентована дуже різноманітно: від професійного іконопису чернігівської школи до старообрядницької ікони, яка також побутувала в цьому регіоні. Крім того, на виставці можна побачити списки (копії) найбільш шанованих в Україні чудотворних ікон XII ст. – Богоматері Володимирської та Печерської (Свенської) – зі збірки Музею історії міста Києва.

Генеральний директор Національного заповідника Олена Сердюк підкреслила: «Час, місце та тема виставки обрані не випадково. Тут, на святій землі Софії

Київської, ці ікони промовляють до нас із глибини віків. Вони несуть у собі дух народу та світовідчуття православ'я, випрошують радість. Я впевнена, що цей святковий настрій має передатися всім нам».

Нагадаємо, участь у проекті, присвяченому 1025-річчю хрещення Русі, взяли: Національний заповідник «Софія Київська», Національний художній музей України, Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній», Музей історії міста Києва, Чернігівський обласний художній музей ім. Григорія Галагана, Музей волинської ікони (м. Луцьк). Ікони з приватних колекцій представлено завдяки підтримці галереї «НЮ АРТ» (м. Київ), засновник – відомий меценат та колекціонер Микола Білоусов. Експозицію доповнюють ікони з ризниці Блаженнішого митрополита Київського і всієї України Володимира (Сабодана).

ДОВІДКОВО

Тема виставки – «Свята Православної церкви» – безпосередньо пов'язана з феноменом свята у православній традиції. Змальовані на іконах «Дванадцять свята» – чітка система церковних свят, пов'язаних із дванадцятьма найважливішими подіями з земного життя Богородиці та Ісуса Христа. Таким іконам в старовинних українських та російських іконостахах відводився окремий ряд, який так і називався «празниковий» або «святковий». Ці образи покликані допомогти вірянам краще зрозуміти філософський та етичний сенс життя Спасителя.

Інформація Національного заповідника «Софія Київська»

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

РОЗПОЧИНАЄ ПРИЙОМ ПРОПОЗИЦІЙ ВІД СУБ'ЄКТІВ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ЩОДО ВІДБОРУ УКРАЇНОМОВНИХ КНИГ ДЛЯ ПОПОВНЕННЯ ФОНДІВ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК

До розгляду приймаються пропозиції щодо відбору книг (у тому числі для дітей та юнацтва), виданих протягом 2011–2013 років і, які за цільовим призначенням належать до науково-популярних, довідкових, літературно-художніх чи громадсько-політичних.

Пропозиції приймаються від суб'єктів видавничої справи, внесених до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції (далі – Видавці).

Видавці до Міністерства культури України подають:

– лист-подання на ім'я міністра культури України, підписаний повноважним представником;

– перелік україномовних книг, що пропонуються для поповнення фондів публічних бібліотек, за формою, згідно з додатком;

– розрахунок ціни пропозиції (ціна повинна включати вартість україномовних книг та вартість витрат на доставку україномовних книг до Автономної Республіки Крим, обласних центрів, міст Києва та Севастополя), засвідчений підписом повноважного представника та печаткою Видавця;

– по одному примірнику кожної україномовної книги, яка пропонується для Відбору.

Крім цього, надаються завірені в установленому порядку копії документів, що підтверджують наявність у Видавця виключних майнових прав інтелектуальної власності на твори, запропоновані для Відбору;

– свідоцтва про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції; статуту Видавця – юридичної особи;

– документів, що підтверджують повноваження представника Видавця.

Пропозиції подаються Видавцями особисто або поштою із 01 до 14 серпня (включно) 2013 року.

Просимо звернути увагу, що до розгляду не приймаються пропозиції щодо відбору книг, які буди видані за рахунок коштів державного або місцевого бюджетів. Також, пропозиції подані з порушенням встановлених строків та вимог, не розглядаються.

Поштова адреса:

01601, м. Київ, вул. Івана Франка, 19, Міністерство культури України.

Прийом документів здійснює:

Начальник відділу аналізу та прогнозування діяльності бібліотек управління стратегічного планування культурного розвитку та регіональної політики у сфері культури Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти Лариса Степанівна Нікіфоренко.

Контактний телефон: 234-15-61.

Перелік україномовних книг, що пропонуються для поповнення фондів публічних бібліотек

№ з/п	Автор, назва	Рік видання	ISBN	Наклад, який пропонується для закупівлі (прим.)	Ціна одного примірника з урахуванням витрат на доставку (грн.)	Загальна сума (грн.)	Вид видання за цільовим призначенням (науково-популярне, довідкове, літературно-художнє, громадсько-політичне)
1	2	3	4	5	6	7	8

Гарантуємо, що всі україномовні книги, зазначені в цьому Переліку, не були видані за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів.

(посада, прізвище та ініціали повноважної особи)

м.п.

(підпис)

До 90-ліття «КіЖ»

Шановні читачі!

7 жовтня 2013 року загальнодержавна українська щотижнева газета «Культура і життя» відзначатиме своє 90-ліття!

До цієї знаменної для нас, та й для всієї журналістики України, дати започатковуємо нову рубрику «З архіву», в якій ви зможете ознайомитися з цікавими, на наш погляд, публікаціями минулого століття, бо заснована «КіЖ» була 7 жовтня 1923 року. Про це детальніше – в історичній довідці.

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Загальноукраїнське видання «Культура і життя» засноване 7 жовтня 1923 р. під назвою «Література, наука і мистецтво» як додаток до газети «Вісті ВУЦВК». У 1925 році увійшло до складу газети «Культура і побут», яка видавалася у 1925–1928 роках як додаток до «Вістей ВУЦВК». Із січня 1929 року по листопад 1930 року мало назву «Література і мистецтво». Під цією ж назвою газета виходила в 1941–1944 роках у різних містах – Києві, Ворошиловграді, Москві, Харкові, знову в Києві. У 1945–1954 роках мала назву «Радянське мистецтво», у 1955–1964 роках – «Радянська культура».

Сучасна назва «Культура і життя» – із 3 травня 1965 року.

Тож у наближенні до ювілею гортаймо разом сторінки минулих літ нашої рідної газети.

**Головний редактор
Людмила ГНАТЮК**

Дорогий Гнате Петровичу!
Незадовго до війни я закінчив драматичну студію при театрі ім. Івана Франка і поїхав на роботу в один з периферійних театрів. Ніхто не спитав мене, чому я, киянин, проживши не тільки дитинство, але й юність у чудовому місті, залишив його, чому я так легко розлучився з театром і студійцями, з усім, що стало для мене таким близьким за роки навчання.

Я пишу вам, не розкриваючи свого імені тільки тому, що думки, якими я хочу поділитись, питання, які я хочу поставити, належать не тільки мені. Вони хвилюють моїх однокурсників, моїх ровесників, молодих акторів мого покоління.

Я поїхав туди, де, як здавалося мені, я зможу грати часто, багато, зможу взяти на свої плечі, хай важку, але солодку ношу. Я жадібно хотів грати. Повірте мені, це бажання не диктувалось хворобливою честолюбністю чи прагненням слави, овацій, популярності.

Грати і жити! – Ці два слова зливались у моїй свідомості в одне, вони стали синонімами. Я хотів грати, працювати над новими, хай незначними, ролями, щоб відчувати своє єднання з світом, свою потрібність, щоб сонце, вітер, м'яка дніпровська хвиля, дружба, вся радість життя діставалась мені не дарма, і не авансом, і не тому, що так повелось. Хіба обдарований художник у молоді роки не охоплений нестримним бажанням малювати, робити ескізи, в шаржах і зарисовках проявляти свій розум, свою усмішку? Хіба талановитий піаніст може пройти байдуже мимо концертного рояля, хіба зможе він сидіти без діла дні, тижні, місяці? Я відчував органічну потребу в «тренуванні» тіла, уяви, розуму, потребу в повсякденній праці чи творчості, – це все одне. Я міг би про цей період свого життя розповісти значно більше, і може виразніше, та не про мене іде мова.

Я поїхав, щоб грати, не очікуючи кінця надто далекої вже черги, хвіст якої губився за лісом традицій і випадковостей.

За роки війни і евакуації я чув дуже мало про роботу театрів, хоча знав, що великий колектив театральних працівників України живе напруженим, цікавим творчим життям, беручи участь і в обслуговуванні частин героїчної Червоної Армії. Тепер я знову на Україні, знову в театрі, і з радістю бачу, що піклуванням

Лист до вчителя

партії, піклуванням братніх народів нашої Батьківщини театральне мистецтво Радянської України не тільки збережено, але й виросло за роки іспитань і боротьби.

Але одне питання, тривожне питання, що глибоко зачіпає мене, лишається для мене нерозв'язаним, неясним. Чому так повільно зростають молоді таланти? Чому на сцені багатьох наших театрів, – я кажу не тільки про театр імені Франка, – вони не одержують широкої можливості творчості, ствердження і, кінець-кінців, росту?

Був час, – я знаю про нього з книжок, з розповідей моїх театральних учителів, – коли на сцену українського театру прийшло ціле покоління акторів. В наші дні це вже прекрасні майстри, гордість нашого театру. Але вони прийшли на сцену молодими, здебільшого на маючи спеціальної освіти, того широкого ідейного світогляду, що властивий сучасній молоді. Вони, безмежно закохані в театрі, вони – талановиті, грали виставу за виставою, стаючи чудовими акторами. Я маю на увазі – і тоді і тепер – талановитих, обдарованих людей. Режисери, керівники театрів, – і Ви серед них, – сміливо доручали ролі двадцятип'ятилітнім акторам і актрисам, початківцям. Вони грали леді Макбет, Сюзанну, Катерину, грали царя Едіпа, грали весь сучасний репертуар. Я пригадую велику мемуарну літературу, книги про Єрмолову, Заньковецьку, про Федотову або Стрелетову. Що було б, коли б вони спокійно і несміливо ждали пресловутої «зрілості», сорока років, щоб заявити свої права на ролі, на творчість! П'ятнадцять-двадцять років роботи «під сурдинку», роботи на одну десятину частину своїх фізичних, творчих, духовних можливостей, могли б негативно відбитись навіть на цих геніальних акторах. Що ж казати про людей обдарованих?

Ви посміхнетеся про себе, прочитавши ці рядки: Заньковецькі народжуються не так часто. Не так часто на сцені може блиснути такий юний талант, з яким можна було б зв'язати долю цілого театру, долю колективу. Не можна забувати про досвід, про майстерність, про повільне нагромадження знання, уміння, сценічної правди.

В цьому доводі є і правда і лицемірство, і мудрість і дрябле ханжество. Шіллер часу «Орлеанської діви» незрівнянно мудріший від юного автора «Розбійників». Та хіба не виблискує всіма барвами генія драматична повість про Франца Моора? Ми захоплювались Б. Щукіним у ролі Леніна, в ролі Буличова, але ж і його робота в «Принцесі Турандот» викликає захват.

А Н. Ужвій, В. Чистякова! В роки створення Юлії Тугіної або Катерини вони досягли високого рівня майстерності, чудової зрілості, але й те, що вони грали в молоді роки, грали багато, захоплюючись, жадібно, відзначалось усіма перевагами таланту, юності, свіжості, прозорості ясності.

Хто стане доводити, що для створення образу Катерини, Наймички або Ларіси треба буть-що мати досвід п'ятнадцяти-двадцяти років життя в театрі, а разом з тим і весь фізичний апарат, весь психічний склад сорокарічної жінки? Коли б це було так, мистецтво театру мало б у собі нездоланну складність і найбільшу несправедливість. Та це далеко не так, і Ви, Гнате Петровичу, добре знаєте це. Молода двадцятип'ятилітня актриса, що має талант, не тільки може, але й повинна взяти на свої плечі тягар важких класичних і сучасних ролей. При вмілому керівництві вона не підірветься під вагою цієї ноші. Навпаки, її талант піднесеться вгору, наче птах, що відчув простір, зміцніє, стане звучним, повірить у самого себе, стане джерелом радості для багатьох людей. Невже для того, щоб зіграти Катерину, треба досягти такого віку, коли глядачі, віддаючи належне майстерності

актриси, в душі будуть жалкувати, що вона не молодша років на десять-п'ятнадцять? Але ж саме так складається життя молодих акторів у багатьох театрах.

Я не випадково згадую більше молодих акторок, хоч це значною мірою стосується і акторів. Я розумію, що молодий, навіть дуже талановитий, актор іноді безсилий у роботі над характерною роллю, яка потребує і великого досвіду і неабияких життєвих спостережень. А репертуар героїчний, романтичний, п'єси з амплуа «героїв-коханців» майже зникли з репертуару наших театрів.

Я навмисне пишу Вам більше про молодих акторок, бо вважаю, що їх доля найвиразніше підтверджує мою думку. На початку тридцятих років імена Н. Ужвій, В. Чистякової, Л. Бугової, П. Нятко, В. Любарт, Л. Гаккебуш, В. Драги і інших прикрашали афіші наших кращих театрів. Їм плескали ми в наші перші, напівдитячі відвідування театрів. Ми любили і любитимемо їх – і тих, хто залишив театр, і тих, хто вже не виступає в «коронних» ролях, і тих, кому вік і прекрасний талант дозволяють бути бажаними владарками сцени. Та хіба не слід запитати: які імена за п'ятнадцять років поповнили цей список кращих? Можна назвати А. Вороновича, акторку великого обдаровання, – та хіба довгі роки гри «під сурдинку» в молоді роки не надали їй талантові барв смутку, ледве вловимої туги і сутінкових ноток? Можна назвати Янушевич, Кисельову, Шилову... Мало, дуже мало. І майже всіх, кого можна назвати, виростив периферійний театр. Кращим театрам України щодо цього нема чим похвалитися.

Іноді, обстоюючи інтереси акторської молоді, виступають з такими доводами і порадами, яких молодь ніколи не поділяла. Суть цих порад зводиться до того, що коли б ролі А. Бучми, Н. Ужвій або Ю. Шумського віддали молодим акторам, усе було б добре. Ви пам'ятаєте, Гнате Петровичу, що ні я, ні мої товариші не поділяли цих кумедних і безглузких поглядів. Ви пам'ятаєте, як схвилювало нас виконання А. Бучмою ролі Миколи Задорожного, вище від чого не можна собі уявити, як глибоко, до сліз зворушила нас Н. Ужвій у ролі Юлії Тугіної, як захоплювались ми майстерністю і мудрістю М. Крушельницького в ролі Тев'є-молочника. Ви добре знаєте, що нашою мрією було

побачити А. Бучму в ролях Ліра, Річарда III, Протасова («Живий труп»), побачити наших улюблених майстрів у кращих ролях світового, українського і сучасного репертуару. Майстри самі працюють мало, дуже мало, а тим часом деякі близькозорі люди вважають, що вони, майстри, стали на нашому шляху. Це гірка помилка. Наші долі не суперечать одна одній, вони тісно-тісно злиті. З собою п'єс треба зуміти вибрати такий репертуар, що дав би змогу поєднати інтереси корифеїв і талановитої молоді. Треба ставити більше і частіше ризикувати, повіривши в актора, в його майбутнє. Треба мати пильний, проникливий погляд колекціонера, що дає великі гроші за картину молодого художника, в майбутнє якого він вірить. Треба, не зважаючи на заперечування скептиків, через незрілість трьох-чотирьох ролей, бачити той шедевр, який створить молодий, талановитий, вірити в нього, щоб згодом мати право гордо сказати: це мій учень! Я перший розгледів його, я перший повірив у нього.

Прикладіть цей п'ятнадцятирічний період часу до будьякої науки, до будьякої галузі нашого життя, і Ви, Гнате Петровичу, виявите сотні і тисячі нових імен, прекрасних офіцерів, вчених, командирів виробництва, письменників, кіноакторів, які завоювали загальну любов. Ви побачите великий процес становлення, росту радянської людини, нове прекрасне покоління. Хто ж повірить, що це покоління, багате всіма талантами, покоління переможців, покоління творців і воїнів, безсиле в галузі театру, бідне на акторські таланти? Мабуть причина в іншому – в деякому спокої багатьох з керівників театру, які звикли до певного, усталеного з роками кола акторів, причина в тому, що вони забули про відповідальність теперішнього часу перед прийдешнім, сьогоденним перед завтрашнім днем, причина в тому, що споживання переборло творчість, що забезпечений успіх став дорочним за дерзання і шукання.

Та я, здається, почав відповідати на питання, замість того, щоб діждатись відповіді від Вас і інших керівників театрів, до яких я не наважуюсь звернутись, не знаючи їх особисто.

СТУДІЄЦЬ

**ВІД РЕДАКЦІЇ:
Друкуючи лист Студійця з зверненням до народного артиста СРСР Г. П. Юри, редакція вважає, що порушені в ньому питання стосуються більшості наших театрів, і сподівається на те, що керівники театрів М. Крушельницький, В. Василько, Б. Романицький, М. Смолич, Б. Тягно і інші театральні працівники висловлять свої думки на сторінках «Радянського мистецтва» з приводу цих питань.**

Передруковано з оригінального випуску від 3 квітня 1945 р. Орфографію збережено.